

Een basisinkomen?

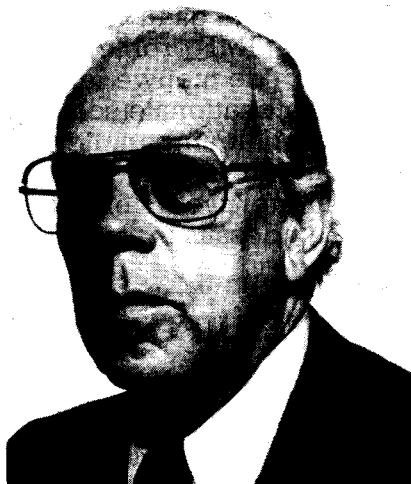
In *Bondig* – het ledenblad van de Voedingsbond FNV – van 3 maart jl. wordt bestuurder Winter geïnterviewd over de problemen rond klussen, zwart werken, frauderen. „Fout volgens de wet. Hoe zit het als je op of onder de armoedegrens leeft? Bestaat er eerlijke fraude? Moeilijke vragen voor een vakbondsbestuurder”. Het antwoord is wat aarzelend: „Er zijn zaken die niet mogen en toch kunnen”. Mag je sociale-zekerheidswetten overtreden? „Fraude kun je nooit goedkeuren. Maar je kan ook niet accepteren dat 'kleine' mensen streng aangepakt worden. De samenleving vraagt om een grensverlegging”. En even verder: „Dertienhonderd gulden per maand is te weinig. Om rond te komen werk je zwart. Volgens de wet mag dat niet. Maar de omstandigheden dwingen je. Dan moet je zwart werk niet bestraffen”.

In een gesprek met een aantal werkgevers uit de tuinbouw komt een soortgelijk verhaal naar voren. „Wij zouden best meer mensen aan willen stellen, maar bij de huidige sociale premies en belastingen kunnen wij niet het netto loon betalen, dat voldoende voordeel geeft aan de werkloze met een minimum uitkering en wellicht een beetje zwart inkomen om te gaan werken. Daarom nemen we liever illegale buitenlanders. Door de intensievere controle wordt dat trouwens wel moeilijker. Zelf maken we dagen van 12 uur en meer”.

Minister De Graaf, in *Trouw* van 7 maart: „Wanneer ik (...) de fraude aanpak door in een enkel geval de bewijslast om te willen draaien, dan is het huis te klein. Dan mag dat niet”.

Het College Algemene Bijstandswet heeft problemen met een concept-beschikking van de minister van Sociale Zaken die 'verwijtbare gedragingen' onderscheidt in licht, midden en zwaar. Hiervoor moet dan minimale korting gelden van respectievelijk 50, 100 en 200 gulden per maand gedurende ten minste 3 maanden. Het College acht deze kortingen te hoog. Bovendien kunnen gemeenten door de uniforme regeling te weinig rekening houden met de mate van verwijtbaar-

W. Albeda

heid en individuele omstandigheden.

Prof. Van Voorden, in het *Algemeen Dagblad* van 3 maart, „schat, dat landelijk zeker 50 procent van de onderzochte groep langdurig werklozen met de laagste schoolopleiding geen enkele ambitie heeft om regulier betaald werk te verrichten. In Dordrecht was dat 70%”. En voorts „Er is een subcultuur ontstaan, die weinig opheeft met gevestigde normen. Soms werken mensen al 14 jaar niet. Ze blijven toch in leven en ze klagen niet. Het is opvallend hoe in sommige straten aan auto's wordt gesleuteld”.

Een selectie uit berichten van één week die te denken geeft. Er zijn kennelijk twee werelden. Er is de wereld van de wetten en de centrale regelgeving. Er is ook de wereld van de mensen aan de basis. De eerstgenoemde wijst de gedachte van een basisinkomen voor iedereen als alternatief voor het huidige stelsel van uitkeringen af. Een (gedeeltelijk) basisinkomen voor iedereen, zoals voorgesteld door de WRR, zou de mensen in staat stellen om te participeren in de reparatie-, onderhouds- en huishoudeconomie zoals dat thans in het zwart gebeurt. De mensen 'aan de basis' beschouwen de huidige bijstand als ik Van Voorden mag geloven als hetzij genoeg, of ze zien het als een reeds functionerend basisinkomen. Een basisinkomen op een niveau hoger dan voorstanders van zo'n stelsel zouden bedenken.

In de Verenigde Staten vindt reeds enkele jaren een discussie plaats over de vraag of men een 'welfare state' of liever een 'workfare state' zou moeten hebben. De voorstanders van een 'workfare state' willen uitkeringsgerechtigden die in staat zijn te werken, verplichten om baantjes op te knappen die anders door gebrek aan financiën blijven liggen. In de praktijk komt dat er op neer dat de overheidsinstanties functioneren als (uiterst slecht betalende) werkgever in laatste instantie.

In Nederland gaat het er veeleer om of en in hoeverre werkonwilligheid leiden moet tot strafkortingen. Of is het realistischer om ervan uit te gaan dat er enerzijds geen werk is en anderzijds veel werklozen toch geen behoefte aan werk hebben. Van Voorden stelt mismooedig vast: „De politiek moet erkennen dat op een bepaald niveau het werkgelegenheidsbeleid ophoudt en dat dan het welzijnsbeleid begint. In de Dordtse wijken waar de werkloosheid zich concentreert tellen de mensen die een gewoon baantje willen, niet mee”.

In wezen komt dit erop neer dat we de gedachte van een basisinkomen verwerpen, maar de praktijk ervan voor een niet onbelangrijke subcultuur wel accepteren, er rituele afkeuring over uitspreken, of er stilzwijgend aan voorbij gaan.